

طرح دوم: نیازسنجی تولید محتوای آموزشی در حوزه سازمان‌های مردم نهاد

طی دهه‌های اخیر، رشد چشمگیر سازمان‌های غیر دولتی در بسیاری از بخش‌های جهان پدیده‌ای قابل توجه بوده است. خیریه‌های کوچک سنتی به تدریج تبدیل به سازمان‌هایی بزرگ با تاثیرات بینظیر در حوزه مسایل گوناگون از رفاه اجتماعی، توسعه اقتصادی و تحولات محیط زیستی گرفته تا خدمات بهداشتی و سلامت و حتی توسعه علمی تکنولوژیکی مبدل گشته اند. جامعه ایران نیز پس از توجه به گفتمان جامعه مدنی و گسترش قابل توجه تشکل‌های غیردولتی در دوره اصلاحات، تحولات و چالش‌های عمدہ‌ای را در این دو دهه پشت سر گذاشته و شاهد فراز و نشیب‌های متعددی در نوع مواجه با بخش غیردولتی طی این سال‌ها بوده است.

آنچه مشهود است این است که ابعاد، اهمیت، دامنه و پیچیدگی فعالیت این سازمان‌ها در مقایسه با گذشته توسعه یافته و به نظر می‌رسد فعالیت نسل اول سازمان‌های غیر دولتی کشور هم اکنون به سطحی از تجربه نائل شده و در موقعیتی قرار گرفته که می‌توان با یک چشم‌انداز امیدبخش و برنامه‌ریزی منسجم، در یک گام رو به جلو به توانمندسازی و اثربخشی هر چه بیشتر آن‌ها یاری رساند. هدفی که با توجه به نحیف بودن و درگیری روزمره این سازمان‌ها در ساماندهی امور و غلبه نگاه‌های سنتی و وجود شکاف‌های متعدد هنوز به درستی محقق نشده و ایجاد فضاهایی برای شکل‌گیری چنین گفتمانی از اولویت‌های این حوزه به شمار می‌رود.

خوشبختانه فلسفه تاسیسی و برنامه راهبردی موسسه دکتر معین، می‌تواند جای نگاه کلان و مطالعات بنیادین در زمینه توسعه ظرفیتی سمن‌ها را پر کرده و به توسعه زیرساختی فضای عمومی کمک شایانی نماید. در نسخه مقدماتی پروپوزال طرح "نیازسنجی تولید محتوای آموزشی" تلاش شده ضمن ارزیابی اجمالی از وضعیت کنونی آموزش این حوزه در کشور، به راهبردهای متنوعی که می‌توان به چنین موضوع کلانی وارد پیدا کرد اشاره شود تا درک بهتری از مساله و ابعاد مختلف آن حاصل آید.

آموزش سمن‌ها، گامی بلند در جهت توانمندسازی آن‌ها

مقدمه

بسته پیشنهادی جامع

طی فرصتی که در اختیار داشتیم و با توجه به سوال محوری موسسه در مورد "شناسایی محتواهای آموزشی توسعه ظرفیت موجود در ایران و جهان"، ضمن نیم نگاهی به تلاش‌های داخلی که قبلاً به‌طور مختصر به آن اشاره گردید، با جست‌وجوی اولیه در تجارب جهانی این حوزه، به نظر می‌رسد "نگاه کلان و جامع در نیازسنجی آموزشی بخش مدنی" که می‌تواند راه گشای تنوع و سیالیت آموزش در این حوزه به شمار رود، در سه بخش قابل پیگیری است.

در ادامه به این سه بخش می‌پردازیم.

طرح دوم: نیازمنجی تولید محتوای آموزشی در حوزه سازمان‌های مردم نهاد

تمركز بر روی نیروی انسانی درگیر در بخش میانی جامعه و آموزش های راهبری فردی در امور داوطلبی و اثربخشی اوقات فراغت	رشته های روانشناسی و علوم تربیتی	سطح فردی - انگیزه های داوطلبی
توجه به امور مردم نهاد به عنوان یک امر نهادینه سازمانی که با ویژگی های خاص خود از سازمان های دولتی و اقتصادی مجزاست	رشته های مدیریت و علوم ارتباطات	سطح سازمانی - مدیریت موسسات مردمی
بررسی نظریه ها و کارکردهای گوناگون جامعه مدنی و نقش آنها در توسعه محلی- ملی و همچنین فرهنگ بخشش و یاری رسانی آن	علوم اجتماعی و مطالعات فرهنگی	سطح فرهنگی و اجتماعی-جامعه مدنی و کنشگران آن
نقش سیاست گذاری ها و قوانین در جامعه مدنی و ترسیم رابطه مطلوب میان بخش دولتی و غیردولتی با توجه به گفتمان حاکمیتی موجود.	علوم سیاسی و سیاست گذاری عمومی و حقوق	سطح سیاست گذاری - حکمرانی فضای عمومی

الف-۲) ابعاد آموزشی : یک دوره آموزشی حمایتی در مورد موسسات مردم نهاد و انواع مختلف آن می‌تواند، از سه جز اصلی تشکیل شود :

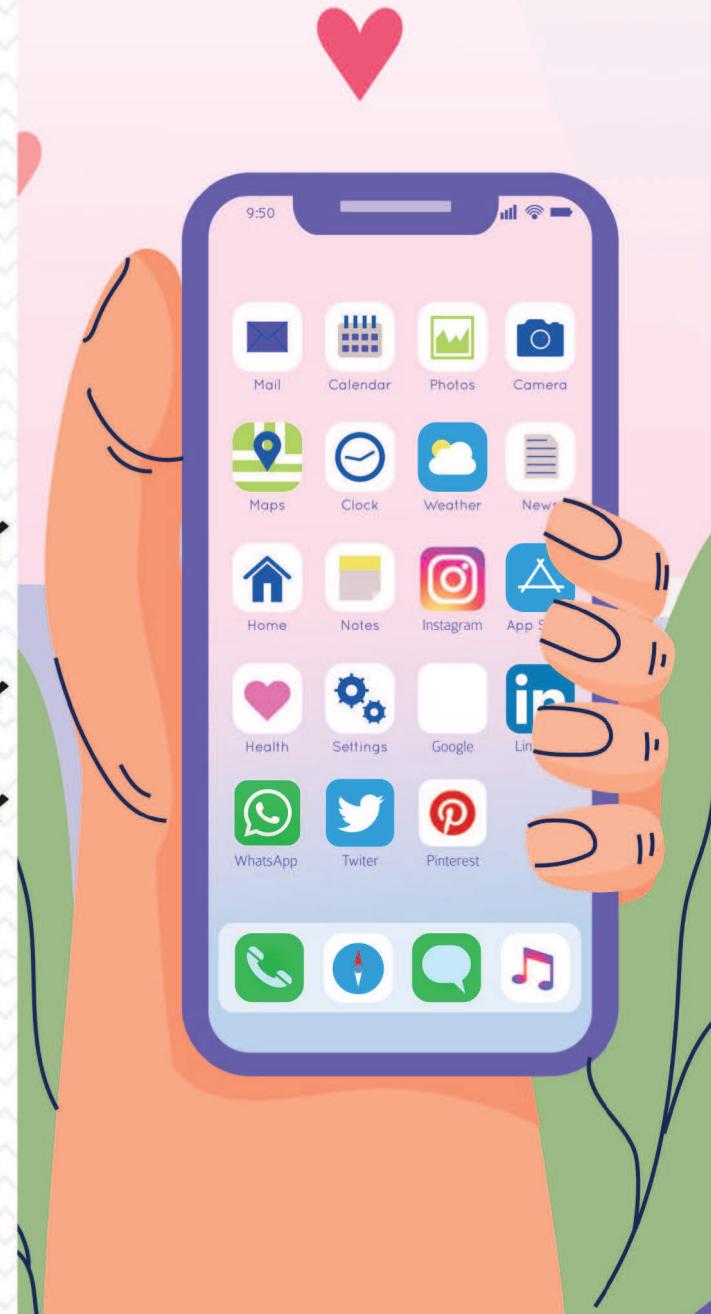
آموزش و آگاهی بخشی: تولید محتوای موثر رسمی و غیررسمی در قالب‌های مختلف و پلتفرم‌های شبکه‌های اجتماعی

پژوهش و ارزیابی : انجام مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی در راستای ارایه شواهد موثر برای تولید محتوای بومی و کارا

کنش و اقدام : اجرای دوره‌های آموزشی حین عمل اجتماعی و بهره‌گیری از رویکردهای مشارکتی حل مساله در میدان.

الف - رویکردها

الف-۱) سطوح بررسی : یک بسته جامع آموزشی در حوزه سازمان‌های غیرانتفاعی حداقل می‌تواند در چهار سطح مختلف مورد بررسی قرار گیرد :

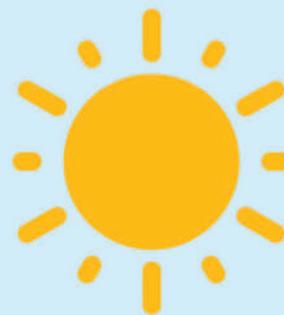
طرح دوم: نیازمنجی تولید محتوای آموزشی در حوزه سازمان‌های مردم نهاد

ب) چارچوب‌ها

ب-۱) مفاهیم و نظریه‌ها: گستردگی و تنوع بی‌نظیر بخش‌های میانی و فضای عمومی جامعه، باعث شده این حوزه میان رشته‌ای نیز از چالش و در عین حال فرصت پویایی و سیال بودن بهره‌مند باشد. دامنه وسیعی از مفاهیم از قبیل (سازمان‌های مردم نهاد، بخش غیرانتفاعی، امور داوطلبانه، جامعه مدنی، مشارکت اجتماعی، بخش سوم، کار تیمی، توسعه محلی، اقتصاد اجتماعی، امور خیریه، اوقات فراغت، مسئولیت اجتماعی و...) و ابعاد گوناگونی از نظریه‌های اجتماعی (شهروندی فعال، سرمایه اجتماعی، حکمرانی خوب، نظریه حوزه عمومی، نظریه خلق ارزش مشترک، جامعه شناسی مردم مدار و...) ساخت نظری این حوزه را تشکیل می‌دهند که در طراحی هر برنامه آموزشی می‌باشد.

ب-۲) پارادایم‌ها: همچنین ظهور سنت‌های نوپدیدی در پیوند میان نظریه و عمل و نیز لزوم بازنمایی میان فضای اقتصادی و سیاسی با فضای اجتماعی به توسعه پارادایم‌های جدیدی منجر شده که مطالعه و پژوهش در حوزه سازمان‌های مردم نهاد را نیز متحول ساخته است. از جمله این پارادایم‌ها میتوان به نوآوری اجتماعی اشاره کرد که تحول شگرفی را در حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی رقم زده است. بهره‌گیری از دستاوردهای این حوزه‌ها نیز می‌تواند در غنایخشی به آموزش‌های سازمان‌های غیردولتی موثر واقع شود.

طرح دوم: نیازمنجی تولید محتوای آموزشی در حوزه سازمان‌های مردم نهاد

جستجوی اولیه ما در فضای وب نشان می‌دهد، در بخش‌های مختلف می‌توان از تجارب آموزشی الهام بخش دیگر کشورها در آموزش‌های مدنی بسیار بهره برد. این تجارب جهانی هم در قالب‌های مختلف فراهم‌آوری از جمله پروژه‌های برنامه افق ۲۰۲۰ اتحادیه اروپا و نیز اقدامات جهانی سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان همکاری و توسعه اقتصادی OECD و نیز برنامه پیشرفت و توسعه ملل متحد UNDP و نیز موسسات خصوصی، بنیادهای خیریه علمی و نیز شبکه‌های تخصصی سازمان‌های مردم نهاد قابل پیگیری هستند. با مرور جامعی که در وب سایت‌های این موسسات صورت خواهد پذیرفت، می‌توان امید داشت که به یک طبقه‌بندی منظم از نیاز سنجی اقدامات و عنوانی آموزشی مورد نیاز پردازش دسترسی پیدا کرد.

ج) توجه به پروژه‌های جهانی و اقدامات موفق

طرح دوم: نیازمنجی تولید محتوای آموزشی در حوزه سازمان‌های مردم نهاد

شاید اگر بخواهیم در یک عبارت، مسیر پیش روی فعالیت در حوزه سازمان‌های مردم نهاد و از جمله آموزش در این حوزه را ترسیم نماییم، می‌توانیم از "طراحی اجتماعی" نام ببریم. مطالعات ما طی این مدت نشان می‌دهد آنچه می‌توان راه گشایی بررسی پیچیدگی و پویایی تحولات اجتماعی دنیای امروز قلمداد شود، طراحی درست سطوح مختلف کنشگری در جامعه می‌باشد. اگر نسل نخست طراحی را در دوران انقلاب صنعتی، طراحی مصنوعات و نسل دوم را طراحی محصولات و خدمات می‌دانستند، طی دهه‌های گذشته با سیطره علم مدیریت، شاهد نسل طراحی تحولات سازمانی بوده ایم و امروزه محققان از طراحی انتقال‌ها و تحولات اجتماعی به عنوان نسل چهارم طراحی یاد می‌کنند که البته کاملاً در یک فرآیند مشارکتی و با محوریت دستاوردهای علوم اجتماعی محقق می‌شود و از فرآیندهای بالا به پایینی مهندسی اجتماعی مجاز است.

جنس فعالیت در حوزه‌های اجتماعی و مردم نهاد، متمایز از حوزه‌های اقتصادی و سیاسی می‌باشد و به نظر می‌رسد، ماهیت آموزش در این حوزه می‌باشد پویایی و تنوع امر اجتماعی امروزی را در بر گیرد. طراحی اجتماعی نوین و تعریف درست مسایل و اولویت‌ها در سطح گوناگون امور داوطلبی و بخش سوم جامعه، از مهمترین مسیرهایی است که نسخه کامل پروپوزال طرح حاضر در پیش خواهد گرفت.

طراحی اجتماعی به عنوان راه حل نهایی

